

- **Strategi**

Program

Plan

Policy

Riktlinjer

Regler

**Borås Stads
Energi- och
klimatstrategi**

Borås Stads styrdokument

Aktiverande

STRATEGI – avgörande vägval för att nå målen för Borås
PROGRAM – verksamheter och metoder i riktning mot målen
PLAN – aktiviteter, tidsram och ansvar

Normerande

POLICY – Borås Stads hållning
RIKTLINJER – rekommenderade sätt att agera
REGLER – absoluta gränser och ska-krav

Fastställt av: Kommunfullmäktige
Datum: 10 december 2020, 2024-12-12
Dnr: MKN- 2020-1396
För revidering ansvarar: Kommunstyrelsen
För uppföljning ansvarar: Se rubriken uppföljning
Dokumentet gäller för: Alla nämnder och styrelser
Dokumentet gäller till och med: 2027

Innehåll

Strategin i sitt sammanhang	4
Syfte	5
Arbetsätt	5
Åtgärdsbanken	6
Genomförandestöd	7
Strategier för minskad klimatpåverkan	8
Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik	8
Byggnation med låg klimatpåverkan	8
Resurseffektiv konsumtion och produktion	8
Resurseffektiv energianvändning och -försörjning	8
Ökad lagring och upptag av koldioxid	9
Strategier för klimatanpassning	9
Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter	9
Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse	9
Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat	9
Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar	9
Uppföljning	9

Energi- och klimatstrategi

Strategin i sitt sammanhang

Energi- och klimatstrategin visar riktningen för Borås Stads arbete med att minska utsläppen av växthusgaser i den egna organisationen och i samhället samt arbetet med att förbereda samhället för effekterna av ett förändrat klimat. Strategin tillsammans med miljömålen utgör även Borås Stads energiplan som varje kommun ska ha enligt lag. Klimatfrågor berörs även i flera andra av styrdokument, så strategin behöver ses i det större sammanhanget och utifrån ordningen bland styrdokument. Borås Stad är på väg mot en tillitsbaserad styrmodell, vilket innebär mindre detaljstyrning och större fokus på riktning och på arbetssätt som ska leda till handling. Den tillitsbaserade modellen har påverkat utformningen av strategin.

Energi- och klimatstrategin har tagits fram för första gången 2015 och sedan dess har klimatfrågan blivit ännu mer högaktuell. Följande beslut på global och nationell nivå påverkar Borås Stads klimatarbete:

- 2015 preciserades Västra Götalandsregionens mål om fossiloberoende region år 2030 med tillägg om att växthusgasutsläppen ska minska med 80 procent till år 2030 jämfört med 1990 och att utsläpp från konsumtion ska minska med 30 procent mellan 2010 och 2030.
- 2016 började Agenda 2030 och FN:s globala hållbarhetsmål att gälla. Flera av målen har kopplingar till klimatförändringar, utsläpps- och energifrågor.

- 2016 trädde det globala klimatavtalet från Paris i kraft där man slog fast att ambitionen är att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader jämfört med förindustriell tid för att lindra effekterna från ett varmare klimat
- 2016 slöts en energiöverenskommelse med bland annat ett mål om 100 procent förnybar elproduktion i Sverige år 2040
- 2017 fick Sverige ett klimatpolitiskt ramverk, bland annat med målet om nettonollutsläpp av växthusgaser år 2045
- Sveriges klimatlag trädde i kraft 2018 och klimatpolitiska rådet bildades för att säkerställa att svensk politik följer klimatmålen
- Oktober 2018 kom IPCCs specialrapport som förtydligade skillnaderna mellan effekterna från en 1,5 och en 2 grad varmare värld. Effekterna riskerar att vara mycket starkare.

- December 2019 fick Borås Stad en koldioxidbudget som visar på att starka utsläppsminskningar på cirka 16 procent per år krävs för att kunna bidra till Parisavtalets ambition om att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader över förindustriell tid. Koldioxidbudgeten ligger till grund för strategin.

I Borås har vi länge arbetat för minskade klimatutsläpp och kan se resultat i form av en minskning av koldioxidutsläppen från energianvändningen med cirka 50 procent från 1990 (källa: SCB). Det är vi stolta över och vi kommer att se fler resultat från mer långsiktiga satsningar såsom en hållbarhetsanpassad översiktsplan. Vi vet dock också att arbetet med att minska klimatutsläppen behöver intensifieras, de positiva insatserna måste fortsätta och bli fler.

Minskningar av klimatutsläpp är inget som Borås Stad gör på egen hand. Det visar exempelvis minskningen av oljeanvändningen för uppvärmning av bostäder i Borås med 98 procent jämfört med 1990-talet. Det skedde bland annat tack vare stora fjärrvärmesatsningar men även boråsarna har i hög grad varit delaktiga i arbetet och behövs även i fortsättningen i allt från klimatsmart konsumtion till ökad produktion av hållbar förnybar el och värme.

Effekterna av ett varmare klimat påverkar Borås på flera sätt. Staden måste kunna klara påfrestningarna som ett varmare klimat innebär och skydda invånarnas hälsa och trygghet. I en omvärld med risk för osäker livsmedelsförsörjning, ekonomisk instabilitet och en ökande befolkningsförflyttning till följd av klimatförändringarna, så behöver Borås Stad stå stark, trygg och med resurser och kompetens att hantera oförutsedda händelser. Borås Stad behöver till exempel anpassa verksamheter riktade till sårbara grupper i samhället så som barn, äldre och andra grupper. Dessa ska ges en trygg, säker skolgång, och äldreomsorg även vid extrema väder och ett klimat i förändring. I den växande och förtätade staden ska vi behålla eller nyskapa grönska som kan hjälpa hantera höga vattenflöden, skyfall och bidra till en svalare och trivsammare stad vid värmeböljor.

Syfte

Energi- och klimatstrategin fyller flera syften. Strategin pekar ut riktningar för hur Borås Stad ska

- intensifiera arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser enligt koldioxidbudgeten,
- hushålla med energi och resurser,
- stödja boråsarna i att minska deras utsläpp av växthusgaser,
- anpassa staden till nuvarande och kommande klimat för att minska riskerna och lindra konsekvenserna av klimatförändringarna i Borås
- bidra till att utveckla Borås som ett modernt och attraktivt samhälle i den allt snabbare globala omställningen till hållbara samhällen.

Arbetsätt

Både en snabbare minskning av växthusgasutsläpp och en anpassning till ett förändrat klimat kräver att Borås Stads organisationer ser över all verksamhet för att identifiera och genomföra rätt åtgärder.

Strategin pekar huvudsakligen ut de områden där det finns potential att nå bra resultat med stor effekt.

Alla nämnder och bolagsstyrelser inom Borås Stad ska arbeta för att integrera strategin i

respektive budget och verksamhet både när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser och klimatanpassning. Arbetet ska utmynna i en handlingsplan som kan vara ett fristående dokument eller inkluderad i ett annat verksamhetsdokument och som rapporteras till och beslutas av ansvariga politiker på respektive nivå. Följande arbets- och tankesätt ska ligga till grund för att omsätta strategin till handling:

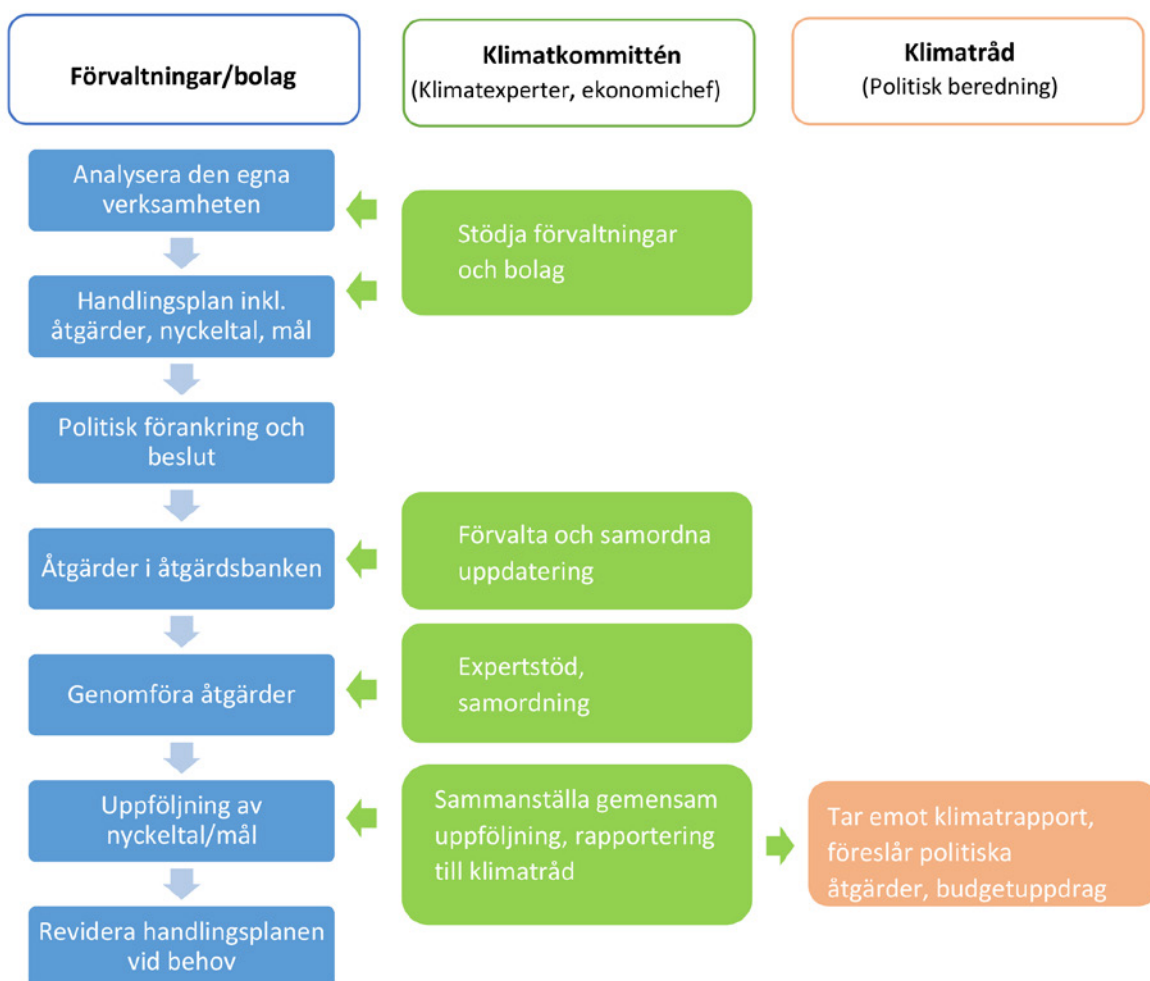
- Integrera strategin i den egna verksamheten
 - **Analysera den egna verksamhetens klimatpåverkan** och möjligheter att stödja andra organisationer eller boråsarna i att minska sin klimatpåverkan.
 - **Kartlägga kopplingar till klimatanpassning**, hur verksamheten kan bidra till ett robust samhälle anpassat till klimatförändringar.
 - **Identifiera åtgärder**, till exempel genom att närma sig ett område med perspektiven ”Vad kan effektiviseras, vad kan bytas ut, vad kan minskas?” och ”Vad kan vi sluta med, vad behöver vi börja med?”
 - **Lägga åtgärder i åtgärdsbanken**, för ökad samverkan och transparens
 - **Långsiktighet, helhetssyn och konsekvensmedvetenhet** behöver beaktas för att skapa synergier med andra hållbarhetsområden.
 - **Prioritera bland åtgärderna** genom att jämföra kostnadseffektivitet, potentialstorlek, tidsperspektiv och genomförbarhet.
 - **Mätning, uppföljning och analys**, hitta nyckeltal eller mål för respektive verksamhet så att uppföljningen kan visa om vi är på rätt väg och om vi behöver omvärdera arbetssätt.
- Skapa förutsättningar för ökad handlingskraft
 - **Ekonomi**, analys av ekonomiska modeller och styrning såsom lönsamhetskalkyler, kostnadsansvar; hur kan hållbara projekt och arbetssätt gynnas?
 - **Prioritera en gång till**, där vi börjar med nya åtgärder och arbetssätt, behöver det eventuellt ske på bekostnad av befintliga arbetssätt
 - **Hög kunskapsnivå**, sprid relevant kunskap brett i organisationen så att den inte stannar hos en eller få personer.
 - **Samverka** med andra aktörer inom och utanför Borås Stad.
 - **Engagera** invånare och näringsliv.
- Genomföra åtgärder
 - **Handlingskraft** och resultat ska präglade arbetssättet, analyser och utredningar måste utmynna i genomförda åtgärder och nya arbetssätt

Åtgärdsbanken

Till energi- och klimatstrategin finns det en åtgärdsbank som innehåller klimatrelaterade åtgärder. Åtgärderna är sorterade efter ett antal olika kategorier som bland andra strategi, effekt och kostnad. Nämnder och bolagsstyrelser eller förvaltningar och bolag lägger till åtgärder och väljer ut åtgärder från banken i planeringen inför kommande år. Åtgärdsbanken som är ett levande dokument är också ett verktyg som ger överblick över vad som är på gång eller avslutat vilket skapar transparens och kunskap internt och externt för den som vill veta vad som görs.

Genomförandestöd

För att säkerställa arbetet med energi- och klimatstrategin finns det två funktioner inom Borås Stad. Den ena är klimatrådet som består av politiker och som är en beredning under kommunstyrelsen. Den andra är klimatkommittén som består av strateger och samordnare för klimatfrågor och ekonomichefen. Klimatkommittén ger stöd i arbetet med handlingsplaner, samordnar och driver genomförandet, ansvarar för åtgärdsbanken och genomför uppföljningen.

Processkarta över hur strategin ska omsättas till handling med stöd av klimatkommitté och klimatråd.

Strategier för minskad klimatpåverkan

Strategierna pekar ut riktningen för arbetet inom ett antal prioriterade områden. Områdena omfattar både lokala utsläpp av växthusgaser och utsläpp på andra ställen som sker till följd av konsumtion av varor och tjänster. Borås Stad har en koldioxidbudget och i enlighet med den behöver utsläppen minska med 16 % per år inom kommunkoncernen och i samhället.

Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik

Utsläppen från vägtrafik är den största lokala utsläppskällan och minskar för långsamt, trots att det finns beprövade lösningar och fattade beslut. Arbetet med att minska Borås Stads egna utsläpp från persontransporter, arbetsfordon och upphandlade transporter har hög prioritet. Borås Stad ska även skapa förutsättningar för privatpersoner och näringsliv att minska körsträckor, att skapa effektivare godstransporter, att kunna välja hållbara bränslen och el och att kunna välja gång, cykel och kollektivtrafik som transportsätt.

Byggnation med låg klimatpåverkan

Byggmaterial såsom traditionell betong, asfalt och stål samt byggprocesser är områden som orsakar stora utsläpp. Utsläppen mäts och åtgärdas för närvarande inte i någon större omfattning. Borås Stad ska bli bättre på att välja och beställa byggentreprenader, byggmaterial och byggprocesser som är optimerade utifrån ett livscykelperspektiv. Byggnationen ska orsaka låga utsläpp under byggskedet, kräva låg energianvändning under drift och leda till ökad möjlighet till återbruk och återvinning vid rivning.

Resurseffektiv konsumtion och produktion

Inköp av resurskrävande varor, tjänster och mat står för en stor andel av boråsarnas individuella utsläpp och för Borås Stads klimatpåverkan. Arbetet med att minska dessa utsläpp går sakta och potentialen att agera med relativt enkla medel är stor. Borås Stads insatser ska fokusera på fem områden.

- Inköp av varor, livsmedel och tjänster ska ske med ökad prioriteringen på minskad klimatpåverkan och hållbar resursanvändning, cirkulära användningsmodeller och minskad avfallsmängd. En ökad prioritering kräver en noggrann avvägning mot andra krav på kvalité och hållbarhet.
- Öka arbetet med att sprida kunskap och inspiration och att skapa strukturella förutsättningar för invånarna att kunna konsumera mer hållbart och cirkulärt. Det hållbara valet ska vara självklart och lätt.
- Stödja det lokala näringslivet i en klimatomställning genom att erbjuda bland annat rådgivning och samordning.
- Stärka rollen som hållbar arbetsgivare genom att uppmuntra och underlätta för anställda att minska sitt klimatavtryck.
- Utbilda barn och unga till klimatsmarta boråsare. Klimathänsyn och hållbar livsstil ska bli en självklar del av vardagen för nästa generation boråsare.

Resurseffektiv energianvändning och -försörjning

När fossil olja som basbränsle i uppvärmningssystemen fasats ut, behöver de positiva satsningarna på fjärrvärme och kraftvärmeproduktion fortsätta samtidigt som det väntar nya utmaningar. Borås Stad måste minska effekttoppar i användningen av värme och el som ofta innebär beroende av fossil energi. För att gynna en ökad produktion av hållbar el med lokal användning behöver kommunkoncernen Borås Stad undersöka möjligheter att lagra energi över kort och

lång tid. Utöver dessa två utmaningar behöver vi också fokusera på hushållning med energi. Även hållbara, förnybara bränslen och solceller har en miljö- och klimatpåverkan, därför är en minskad energi- och resursanvändning alltid prioriterad.

Ökad lagring och upptag av koldioxid

Det räcker inte att minska utsläppen, utan kommunkoncernen måste även se över möjligheterna att skapa så kallade negativa utsläpp, det vill säga upptag av koldioxid. Mark och skog som Borås Stad äger och förvaltar har potential att ta upp mer koldioxid. Genom ökat kunskapsutbyte mellan Borås Stad och andra aktörer kan alla parter utveckla sitt arbete med att optimera markanvändning och skogsbruk ur ett klimatperspektiv. Även tekniska åtgärder för att binda och lagra koldioxid ska undersökas och implementeras.

Strategier för klimatanpassning

Arbetet med klimatanpassning i Borås Stad är i sin linda, de kommande åren behöver vi skapa en samordnad kunskap om vad som redan görs och vad som behöver göras.

Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Borås Stad behöver integrera anpassningen i kommunkoncernens berörda verksamheter

Den kommunövergripande samordningen som berör klimatanpassningen ska fortsätta utvecklas med strukturell kunskapsfördelning och förankring i kommunkoncernen.

Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Borås Stad ska genom fysisk planering öka samhällets förmåga att hantera klimatets förändringar. Kommunkoncernen ska utveckla kommunkoncernens fastighetsbestånd, både nya och befintliga bostäder och arbetsplatser, för att hantera ett varmare och blötare klimat. Borås Stad ska aktivt bidra till att det privata fastighetsbeståndet blir klimatanpassat.

Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

I ett förändrat klimat kommer vår infrastruktur utmanas. Funktionen av anläggningar och strukturer som säkrar grundläggande funktioner i samhälle behöver säkerställas så att de fungerar oavsett väder och klimat.

Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Borås Stad är den samlande kraften i kommunen för att hantera krissituationer, även i ett förändrat klimat. I kommunens risk- och sårbarhetsanalys ska aspekter för klimatanpassning tas med för att analysera hur samhället kan skyddas vid extrema väderhändelser.

Uppföljning

Nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta med strategin i respektive verksamhet och ansvarar för att följa upp respektive åtgärder. Hur arbetet med strategierna fortlöper övergripande följs upp i samband med uppföljningen av Borås Stads miljömål eller motsvarande som Miljö- och konsumentnämnden ansvarar för.

BORÅS
STAD

Postadress 501 80 Borås **Besöksadress** Stadshuset, Kungsgatan 55
Telefon 033-35 70 00 **e-post** boras.stad@boras.se **Webbplats** boras.se